

NASZA REWOLUCJA

HISTORIA MIŁOŚCI GAJKI I JACKA KURONIÓW

KARTY Z CYTATAMI JACKA KURONIA – GRA EDUKACYJNA

MECENAS PROMOCJI FILMU

PATRONATY HONOROWE

Minister Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Minister
Edukacji

Kadr z filmu „Nasza rewolucja”, reż. Piotr Domalewski | Polska | 2026 | dystrybucja: Next Film

„Przede wszystkim jestem wychowawcą”

– powtarzał Jacek Kuron. Jego myśl pedagogiczna, oparta na szacunku do drugiego człowieka, empatii, partnerstwie i współdziałaniu, zachęcała nas do stworzenia **narzędzia rozmowy**. Celem kart z cytatami jest nie tylko zachowanie pamięci o Jacku Kuroniu i jego ideach, ale przede wszystkim stworzenie przestrzeni, w której można skonfrontować jego słowa z własnymi doświadczeniami i poglądami. Przestrzeni, w której jest miejsce na dysonans i rozbieżność poglądów.

Jacek Kuron to jedna z najważniejszych postaci polskiej opozycji demokratycznej. **Działacz, pedagog i myśliciel, dla którego wychowanie było kluczowym elementem kształtowania postaw obywatelskich.** Wierzył w sprawczość, twórczy potencjał buntu i potrzebę reagowania na krzywdę innych. Jednocześnie podkreślał znaczenie więzi, przyjaźni i miłości. Według Kuronia to właśnie relacje z innymi ludźmi dają nam poczucie zakorzenienia w świecie i siłę, żeby się z nim mierzyć.

Choć Kuron krytycznie patrzył na szkołę jako instytucję wychowawczą, wierzymy, że może być ona także miejscem zadawania pytań, konfrontowania różnych perspektyw i nauki dialogu. Dlatego stworzyliśmy **karty, które z łatwością wykorzystacie na lekcji.** Każda z nich zawiera cytat Jacka Kuronia i pytania, które mogą stać się początkiem rozmowy. W kartach znajdziecie pytania dotyczące postaw obywatelskich, wspierające krytyczną weryfikację świata i zastanych przekonań, ale też bliższe osobistych doświadczeń pytania o miłość i stosunek do najbliższych. Liczymy, że karty zachęcą waszych uczniów do intertekstualnego myślenia o kulturze, czego wyrazem są inspiracje zawarte na ich odwrocie, wpisujące myśli Jacka Kuronia w zróżnicowane konteksty.

Mamy nadzieję, że wybrane cytaty, zagadnienia i inspiracje okażą się dla was i waszych uczniów ciekawe, że rozpoczną w klasie niejedną (oby burzliwą!) dyskusję, w ramach której lepiej się poznacie, czasem się ze sobą nie zgodzicie, poćwiczycie dialog i znajdziecie czas na słuchanie siebie nawzajem. Przy tym, być może, przekonają was, że warto przechowywać pamięć o takich postaciach jak Jacek Kuroń, którego odwaga, energia i zaangażowanie inspirują do zmiany. A jej początkiem może być rozmowa.

Karty zostały opracowane z myślą o uczniach szkół średnich, którzy znają postać Jacka Kuronia i obejrżeli film „Nasza rewolucja”. Widzimy w nich jednak także uniwersalne narzędzie do wykorzystania na lekcjach wychowawczych / języka polskiego / filozofii / etyki czy edukacji obywatelskiej. Przed rozgrywką warto ustalić z grupą kilka zasad dobrej rozmowy – ich spis znajdziecie poniżej.

Kady z filmu „Nasza rewolucja”, reż. Piotr Domalewski | Polska | 2026 | dystrybucja: Next Film

Jak rozmawiać? Zasady dobrej rozmowy:

- ➡ **Bądźcie uważni na swojego rozmówcę.** Spróbujcie zachować kontakt wzrokowy, szanujcie czas wypowiedzi (uwaga, gaduły!), a przede wszystkim słuchajcie. Gdy mówi druga osoba, bywa tak, że myślami uciekamy do formułowania własnej odpowiedzi, nie skupiając się w pełni na kierowanych do nas słowach.
- ➡ **Skoncentrujcie się na komunikacie rozmówcy,** bądźcie dociekliwi w poznaniu jego perspektyw, zadawajcie pytania, ale dopiero wtedy, gdy druga strona wyrażnie zakończy swoją wypowiedź. Podczas rozmowy **nie korzystajcie z telefonów** i innych rzeczy, które mogą rozpraszać, bądźcie tu i teraz.
- ➡ **Nie oceniacie, pozostańcie otwarci na inną perspektywę.** Zawsze starajcie się zrozumieć czyjeś stanowisko i postawę. Nawet jeśli różnice waszych poglądów są znaczne, bądźcie ciekawi i unikajcie bezpodstawnej krytyki. Wyrażajcie swoje zdanie z szacunkiem do innego stanowiska.
- ➡ **Dbajcie o dobrą atmosferę.** Bądźcie życzliwi dla swoich rozmówców. Jeśli w trakcie rozmowy poczujecie trudne emocje (złość, smutek, zniecierpliwienie), weźcie głęboki oddech lub oddalcie się na chwilę od grupy. Znajdźcie swój sposób na oswojenie, uspokojenie emocji.
- ➡ **Nie spieszcie się,** przemyślcie, co chcecie odpowiedzieć. Dajcie sobie czas na sformułowanie własnej myśli i reakcję na słowa innych. Nie postępujcie pochopnie.

Zasady te warto wywiesić na szkolnej tablicy, tak aby w każdej chwili można się było do nich odwołać. Na końcu dyskusji zachęć uczniów do przeanalizowania w grupie, czy ich rozmowa była dobra, czy stosowanie się do ustalonych reguł było łatwe, a także jak zmienił się ich punkt widzenia po wysłuchaniu rozmówców. Dajmy uczniom czas na takie podsumowanie.

INSTRUKCJA GRY DLA UCZNIÓW:

Ta gra to trening dobrej rozmowy. Jej celem jest dyskusja wokół cytatów Jacka Kuronia, które pozwolą Wam lepiej poznać jego postać i siebie nawzajem. Wspólnie przeanalizujcie teksty, a następnie zadajcie swoim partnerom pytania, które znajdują się pod każdym z nich. Rozmawiajcie w parach lub w czwórkach, stosując wcześniej umówione zasady dobrego dialogu.

Liczba graczy: od 2 do 30

KROK 1

Nauczyciel/-ka dzieli klasę na grupy (maksymalnie czteroosobowe), następnie rozdaje karty uczniom. Każdy z nich powinien mieć minimum jedną kartę z cytatem i pytaniami, które skieruje do rozmówców.

KROK 2

Przeczytajcie cytaty. Zastanówcie się, jak go rozumiecie i co znaczą dla was słowa Jacka Kuronia. Podzielcie się pierwszymi skojarzeniami i wrażeniami.

KROK 3

Zadajcie partnerowi / wybranej osobie z grupy pytania znajdujące się na karcie. Ustalcie kolejność wypowiedzi i po kolei odpowiadajcie na pytania. Słuchajcie swoich rozmówców, a następnie odnoście się do ich wypowiedzi. Możecie się ze sobą zgadzać, możecie mieć różne zdania, możecie też zadawać sobie dodatkowe pytania.

KROK 4

Podsumujcie waszą rozmowę. Czy wasze perspektywy były zbieżne, czy zauważyliście istotne różnice? Krótko zbierzcie wnioski z rozmowy. Porozmawiajcie też o tym, jak czuliście się jako członkowie tej grupy.

UWAGA!

Na drugiej stronie kart znajdziecie nawiązania do innych źródeł. Mogą one posłużyć jako rozwinięcie poznanej myśli Jacka Kuronia, konteksty i inspiracje do dalszej dyskusji czy materiał do analizy porównawczej.

1.

**Człowiek, który dorasta,
powinien buntować się
przeciw zastanemu
porządkowi świata.**

– Wiara i wino, w: *Autobiografia*,
wyd. Krytyki Politycznej, Warszawa 2009.

- 🗨️ Czy dorastanie zawsze wiąże się z buntem? Czym dla Ciebie jest bunt?
- 🗨️ Czy warto sprzeciwiać się czemuś, jeśli wydaje nam się, że prawdopodobnie niczego nie zmienimy? Dlaczego?
- 🗨️ Przypomnij sobie sytuację, w której uznałeś/-aś, że jakaś zasada jest niesprawiedliwa albo bez sensu. Co wtedy zrobiłeś/-aś?

#bunt

2.

**Zawsze będę
się solidaryzował
z tymi, którzy byli bici.**

– Zło, które czynię, „Krytyka”,
Warszawa 1981, nr 10-11.

- 🗨️ Co właściwie znaczy „solidaryzować się” z kimś? Czego wymaga od nas postawa solidarności?
- 🗨️ Jakie grupy dzisiaj potrzebują naszej solidarności i wsparcia?
- 🗨️ W jaki sposób można dziś przeciwdziałać przemocy na świecie? Jak okazywać solidarność ofiarom?

#solidarność

3.

**Zamiast palić
komitety, zakładajcie
własne.**

– hasło powtarzane w czasach KOR-u.

- 🗨️ Jak można skutecznie i bez przemocy walczyć o zmiany w świecie?
- 🗨️ Czy cel może usprawiedliwiać użycie przemocy?
- 🗨️ Gdybyś miał/-a podjąć inicjatywę w jakiejś sprawie, to jaka byłaby to sprawa i w jaki sposób byś o nią walczył/-a?

#inicjatywa

4.

**Działać zaczyna
się zawsze w małej
grupie.**

– *Gwiezdny czas: Wiary i winy cięż dalszy*,
wyd. ANEKS, Warszawa 1991.

- 🗨️ Czy łatwiej jest działać w grupie czy samemu? Jakie są plusy wspólnoty, a jakie samodzielności?
- 🗨️ Czy w czasach grupowych czatów i mediów społecznościowych potrzebujemy małych grup, żeby ze sobą współdziałać?
- 🗨️ Przypomnij sobie przykłady z historii lub własnego życia, gdy wspólnotowe działanie przyczyniło się do zmiany.

#współpraca

INSPIRACJE/KONTEKSTY

Omów cytaty Jacka Kuronia w kontekście fragmentu lub całości wiersza Zbigniewa Herberta „Prześlanie Pana Cogito”.

*a Gniew twój bezsilny
niech będzie jak morze
ilekroć usłyszysz głos
poniżonych i bitych.*

– Zbigniew Herbert, *Prześlanie Pana Cogito*

INSPIRACJE/KONTEKSTY

Jedną z lektur opozycjonistów Solidarności był „Człowiek zbuntowany” Alberta Camusa. Zapoznaj się z postawą wobec buntu reprezentowaną przez tego autora.

*Aby istnieć, człowiek
musi się buntować.*

– Albert Camus, *Człowiek zbuntowany*

INSPIRACJE/KONTEKSTY

Prześledź historię Młodzieżowego Strajku Klimatycznego i Fridays for Future, zastanów się, jak te inicjatywy, oparte na działaniach oddolnych, zyskały zasięg ogólnosiwiatowy.

INSPIRACJE/KONTEKSTY

Postscriptum –
„Zaangażowanie
obywatelskie
nigdy nie jest
daremne”

Zapoznaj się z postawami dwóch liderów Ruchu Praw Obywatelskich w USA. Która myśl jest ci bliższa?

- ☞ **Martin Luther King Jr.** opowiadał się za pokojowym oporem i obywatelskim nieposłuszeństwem.
- ☞ **Malcolm X** podkreślał prawo do samoobrony i samostanowienia oraz krytykował strategię pokojowego protestu.

5.

Ludzi trzeba wychowywać do zmieniania świata.

– Wiara i wina, w: *Autobiografia*,
wyd. Krytyki Politycznej, Warszawa 2009.

- 🗨️ Po czym poznajesz, że naprawdę masz wpływ na sytuację?
- 🗨️ Jak można nauczyć się sprawczości? Co doradziłbyś/-abyś osobie, która chce mieć większy wpływ na swoje życie?
- 🗨️ Czy jednostka może zmieniać świat? Przypomnij sobie przykład osoby, której działanie wpłynęło na innych.

sprawczość

6.

Przyjąłem jako zasadę, której do dziś chcę być wierny, że nie wolno pod żadnym pozorem, w imię żadnej wielkiej, a więc abstrakcyjnej idei, czynić zła konkretnemu człowiekowi.

– Zło, które czynię, „Krytyka” 1982, nr 10/11.

- 🗨️ Czy istnieją zasady, których powinniśmy przestrzegać niezależnie od naszych przekonań i sytuacji? Jeśli tak, co jest ich źródłem?
- 🗨️ Czy potrafisz wskazać zasadę, której nie złamałbyś/-abyś nawet wtedy, gdy byłoby ci to na rękę?
- 🗨️ Co zrobić, kiedy dwie ważne wartości wchodzą ze sobą w konflikt? Którą wybrać? Przypomnij sobie przykłady takich dylematów ze swojego życia, z historii lub kultury.

#system wartości

7.

Nigdy za nasze czyny nie odpowiadamy sami. Zawsze za nas odpowiada ktoś, kto wcale nie podejmował decyzji i nie miał żadnego wyboru.

– Listy jak dotyk, Ośrodek KARTA, Warszawa 2014.

- 🗨️ Jak rozumiesz słowo odpowiedzialność?
- 🗨️ Czy zdarza się, że decyzje dorosłych, nauczycieli, rodziców, polityków albo liderów grup wpływają na ciebie, mimo że nie masz możliwości współdecydowania? Jakie emocje to w tobie budzi?
- 🗨️ Przypomnij sobie sytuację, kiedy twoja decyzja wpłynęła na kogoś innego, choć wcale tego nie planowałeś/-aś. Co wtedy zrobiłeś/-aś?

odpowiedzialność

8.

Uczyniłem w swoim życiu wiele zła. Trochę z małej wiary, tchórzostwa, lenistwa, bezmyślności, braku wyobraźni. Znacznie więcej jednak z mocnej wiary, odwagi, pracowitości, namysłu, troski.

– Zło, które czynię, „Krytyka” 1981, nr 10-11

- 🗨️ Czy dobre intencje mogą prowadzić do złych konsekwencji? Co jest ważniejsze: to, co chcieliśmy zrobić, czy to, co rzeczywiście zrobiliśmy?
- 🗨️ Co jest gorsze: przyzwolenie na zło, brak akcji, ale „czyste ręce” czy podjęcie błędnej decyzji i działanie, które jest podejmowane w dobrych intencjach, ale może mieć negatywne skutki?
- 🗨️ Przypomnij sobie sytuację z życia lub historii, gdy ktoś chciał lub ty chciałeś/-aś dobrze, a rezultat był niepomyślny.

#zło #dobro

INSPIRACJE/KONTEKSTY

W „Zbrodni i karze” Fiodora Dostojewskiego główny bohater wciela w życie ideę, że „jednostka wybitna” jest moralnie uprawniona do wyrzadzania zła innym w imię wyższych celów. Porównaj myśl Jacka Kuronia z postawą głównego bohatera lektury – Raskolnikowa.

INSPIRACJE/KONTEKSTY:

Poznaj przykłady młodych osób, które zaangażowały się w sprawy ważne dla ich społeczności lub całego świata (np. Greta Thunberg, Malala).

- ➡ Co było pierwszym krokiem ich działania?
- ➡ Na kogo wpłynęły?
- ➡ Jakich narzędzi używały?

INSPIRACJE/KONTEKSTY

Zestaw słowa Jacka Kuronia z wypowiedzią Mefistofelesa z „Fausta” Johanna Wolfganga Goethego:

***Jam częścią tej siły, która
wiecznie zła pragnąc,
wiecznie dobro czyni.***

– Johann Wolfgang Goethe, *Faust*

Zastanów się, jak oba teksty przedstawiają relację między intencjami, działaniem i jego konsekwencjami.

INSPIRACJE/KONTEKSTY

Czy wykonanie rozkazu może zwolnić człowieka z odpowiedzialności za jego skutki? Przyjrzyj się procesom tzw. „ślepych bańnetów”, w których sądzono strażników Muru Berlińskiego za zabójstwa osób próbujących przekroczyć granicę. W swojej obronie powoływali się m.in. na wykonywanie rozkazów i obowiązujące przepisy.

9.

Do czego wolność? Do czego chcecie wykorzystać zdobytą wolność? Kto i w jaki sposób ma w niej uczestniczyć? Co się stało z naszymi wspólnymi marzeniami?

– Nadzieja i rozczarowanie. Pisma polityczne 1989–2004, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa 2010.

- ☞ Czym różni się wolność „od czegoś” od wolności „do czegoś”? Czy sama możliwość decydowania o sobie wystarcza, żeby czuć się wolnym?
- ☞ Czy wolność jednej osoby może ograniczać wolność innej? Jeśli tak, gdzie powinna przebiegać granica?
- ☞ Do czego chciałbyś/-abyś wykorzystać swoją wolność? Czy wolność oznacza przede wszystkim możliwość robienia tego, czego chcemy, czy także odpowiedzialność za nasze wybory?

wolność

10.

Wiem, wiem na pewno, że tylko z miłości dwojga ludzi płynie siła miłości do ludzkiego świata. (...) że miłość nie jest świętem. Jest pracą. Jest też bólem, strachem, gniewem, żalem, zgryzotą. Nie chcemy unikać tych ciężarów, bo to ciemność pozwala istnieć światłu, chłód – ciepłu, rozpacz – szczęściu.

– Anna Bikont, Joanna Szczęsna, Przeżyć śmierć Gajki, „Gazeta Wyborcza”, 9 marca 2011.

- ☞ Czy doświadczenie bliskiej, dobrej relacji z drugim człowiekiem może wpływać na to, jak traktujemy innych ludzi? Jak rozumiesz zdanie, że z miłości dwojga ludzi płynie „siła miłości do ludzkiego świata”?
- ☞ Co to znaczy, że „miłość jest pracą”?
- ☞ Dlaczego miłość nie zawsze przynosi spokój i szczęście? Jakie trudne emocje mogą pojawiać się w ważnych dla nas relacjach?

miłość

INSPIRACJE/KONTEKSTY

Rozważ cytaty w kontekście innych, znanych ci z lektur lub popkultury obrazów miłości. Jak te słowa o prawdziwej miłości mają się do romantycznego wizerunku tego uczucia np. w tekstach takich jak „Cierpienia młodego Wertera”, „Dziady cz. IV” czy „Lalka”?

INSPIRACJE/KONTEKSTY

Przeanalizuj wybrane przepisy rozdziału II Konstytucji RP w kontekście wolności „od” i wolności „do”. Wskaż, w jaki sposób gwarantują wolność jednostki oraz jej możliwość uczestniczenia w życiu społecznym

O autorce:

Jaśmina Roszak – liderka zespołu edukacji Ferment Kolektiv, redaktorka i edukatorka serwisu Film w Szkole, gdzie pisze o filmach z potencjałem edukacyjnym. Twórczyni materiałów wideo dla uczniów i nauczycieli. Z wykształcenia polonistka, pedagogka i nauczycielka języka polskiego jako obcego.

Materiał przygotowany dla:

Opracowanie:
Zespół Edukacji Ferment Kolektiv
Film w Szkole

Koncepcja:
Jaśoda Roszak

Konsultacje:
Aśata Szulc-Woźniak,
Paulina Kulesza,
Jakub Drąg

Opracowanie graficzne:
Marta Muszyńska | Iza Dudzik

